

40. Vai nelietis var būt parlamenta priekšsēdētājs?

Esmu pārliecināts, ka Latvijā tas ir retorisks jautājums. Latvijā atbilde ir apstiprinoša: jā, nelietis Latvijā var būt parlamenta priekšsēdētājs. Latvijā neviens no valdošās kliķes neteiks: nē, Latvijā nelietis nevar būt parlamenta priekšsēdētājs. Latvijā valdošā kliķe nemaz nesaprot, kas ir nelietis. Ja saprastu, tad Saeimā nesēdētu neliete.

Faktiski Latvijā ne tikai valdošā kliķe nesaprot, kas ir nelietis. Latvijā to nesaprot arī mūsu svētie naciķi, žurnālisti no naciķu laikraksta "Latvijas Avīze", nesaprot elektorāta daļa, kas balsoja par nelieti. Ja saprastu, tad neliete nenonāktu Saeimā; ja saprastu, tad neliete nevarētu tēlot žurnālisti un strādāt laikraksta kolektīvā, kas ātri atmaskotu nelieti un atbrīvotos no nelietes. Bet tas nav noticis. Neliete nav nekur atmaskota un nav ne no vienas vietas ar kaunu padzīta. Gluži pretēji: neliete ir amatos un kļuvusi otrā amatpersona valstī – parlamenta priekšsēdētāja.

Neliete man kopš 2010.gada janvāra ir "Latvijas Avīzes" bijusī līdzstrādniece Mūrniece, kura no naciķu bara ir ievēlēta Saeimā un tagad ir Saeimas priekšsēdētāja. Ar Mūrnieces nelietību sastapos minētajā gadā. Tā bija pilnīgi nemaz negaidīta profesionālā nelietība. Pat nevarēju iedomāties, ka žurnālists ir spējīgs uz tādu nelietību. Mūrniece, izrādījās, ir spējīga uz nelietību. Kopš minētā gada Mūrniece man ir savdabīgs latviešu neliešu simbols. Turklāt latviešu politiskās varas neliešu simbols.

Pirms konkrēti atbildu uz jautājumu „Kas notika 2010.gada janvārī?” nākas paskaidrot divus momentus.

Pirmkārt, nelietība tāpat kā jebkura tikumiskā izpausme ir invarianta (jebkuros apstākļos nemainīga) parādība. Tā ir nemainīga parādība un neeksistē vienā eksemplārā. Ja cilvēkā ir nelietīgas noslieksmes, tad tās izpaužas regulāri katrā attiecīgi piemērotajā situācijā. Ikdienas dzīvē ar neliešu nelietību praktiski sastopās daudzi cilvēki. Ikdienas dzīvē noteikti ir daudzas konkrētas situācijas, kad nelietis izturās nelietīgi. Nemēdz būt vienas nelietības nelietis. Nelietis parasti ir daudzu nelietību nelietis. Šajā gadījumā tas nozīmē, ka ar Mūrnieces nelietību neapšaubāmi ir sastapušies (un arī turpmāk sastapsies) daudzi cilvēki.

Otrkārt, Mūrniece pret mani nelietīgi izturējās kā žurnāliste. Tāpēc to pārdzīvoju īpaši jūtīgi. Lieta ir tā, ka no 1969.gada (Mūrniece vēl nebija piedzimusī) nodarbojos ar žurnālistiku, aizvadītajos gadu desmitos fotogrāfējot un rakstot presei, gatavojot materiālus radio, TV, interneta portāliem, strādājot par korespondentu un speciālo korespondentu, publicējot materiālus Latvijas un citu republiku izdevumos, organizējot un rediģējot ārštata autoru tekstus, padomju Zinātņu akadēmijā vadot zinātniskās un populārzinātniskās periodikas izdošanu, no 1989.gada līdz šodienai vadot savu izdevumu „Kultūra un Vārds”. Turklāt esmu diplomēts žurnālists. Man ir universitātes diploms žurnālistikā. Pie tam žurnālistiku studēju atbilstoši žurnālistikas klasiski pilnvērtīgai studiju programmai, bet nevis atbilstoši kaut kādai surogātprogrammai Lomonosova ielā. Vienmēr esmu interesējies par žurnālistikas „virtuvi”, lasījis speciālo literatūru, ļoti daudz vērtīga uzzinājis izcilu žurnālistu memoāros. Esmu pārliecināts, ka žurnālista profesijā galvenais ir tas, ko saucu par morālo talantu. Primārā ir morālā stāja un tikai pēc tam talants rakstīšanā, filmēšanā, fotogrāfēšanā. Respektīvi, žurnālista personībā galvenais ir taisnības mīlestība, ideāls godīgums, savā ziņā maniakāla velme kalpot patiesībai, likumībai, tiesiskumam un, protams, nesavtīgi un pašaiizliedzīgi kalpot sabiedrībai, kas pats par sevi ietilpst žurnālistikas misijā. Īstu žurnālistu neviens nevar uzpirkt un piespiest ielaisties kompromisā ar savu sirdsapziņu un profesionālās ētikas normām. Žurnālistikā tāpat kā jebkurā profesijā ir savi iekšējie nerakstītie likumi un neformālais morāles kodekss. Īstam žurnālistam minētie likumi un kodekss ir vislielākais svētums. Īstu žurnālistu kolektīvos minēto likumu un kodeksa pārkāpumu profesionālais nosodījums tiek uzskatīts par daudz smagāku sodu nekā tiesas piespriestais sods. Īstu žurnālistu kolektīvos minēto likumu un kodeksa pārkāpumi ir liels retums un ārkārtējs notikums. Tā tas ir arī mūsdienu pasaulē. Turpretī neskatoties uz to, ka žurnālistika nav spējusi izvairīties no mūsdienu pasaules tipiskākajām nelaimēm – komercializācijas, profesijas masveidīguma, morālās degradācijas.

2010.gada janvārī Mūrniece nelietīgi pārkāpa gan attiecīgos nerakstītos likumus, gan neformālo morāles kodeksu. Tas ir visnepatīkamākais, kas nepārprotami liecina par nelietīgām noslieksmēm.

Viņa piezvanīja un maigā sievišķīgi laipnā balsī aicināja viņai pastāstīt par manu darbu. Skaidrs, ka pret viņu izturējos kā pret kolēģi. Ļoti labi zinu, kas žurnālistam ir vajadzīgs dotajā brīdī. Pie tam viņa izrādīja neslēptu pozitīvu interesi, atzinīgi komentējot saņemto informāciju. Kolēģes pozitīvā izturēšanās manī izraisīja iniciatīvu pastāstīt arī to, par ko viņa nemaz nejaudāja. Vārdu sakot, mums izvērtās samērā gara patīkama telefonsaruna, kura notika gaišā un abpusēji labvēlīgā atmosfērā. Nekādā gadījumā nedomāju, ka ar savu atklātību un velmi pēc iespējas vairāk palīdzēt kolēģei savākt materiālu esmu šausmīgi naivi „iekritis”. Tas, ka esmu šausmīgi naivi „iekritis”, pēc neilga laika atklājās Mūrnieces publikācijā „Latvijas Avīze”. Tajā viss pastāstītais bija leksiski ietērpts melnās krāsās. No žurnālistes pozitīvās attieksmes vairs nekas nebija saglabājies. Mūrnieces mērķis bija viens – visu nomelnot, nomelnot un vēlreiz visu nomelnot.

Žurnālistam nākas rakstīt par dažādiem cilvēkiem un cilvēku dažādu rīcību. Gatavojot materiālu, žurnālistam veidojās noteikta pozīcija par attiecīgo cilvēku un tā rīcību. Patiesībā žurnālistam ir jābūt noteiktai pozīcijai. Viņam ir skaidri jāapzinās, vai viņš tiekas ar kaut ko labu vai kaut ko sliktu. Tā ir elementāra prasība.

Bet profesionāli pats svarīgākais ir tas, ka žurnālists nedrīkst slēpt savu pozīciju, lai iegūtu informāciju. Vēloties iegūt informāciju, žurnālists nedrīkst izlikties un melot. Žurnālista pienākums ir jau pašā sākumā atklāti un godīgi apliecināt savu pozīciju, bet nevis nelietīgi mānīties, kā to darīja Mūrniece. Lai iegūtu informāciju savam melnajam nolūkam, viņa tēloja atsaucīgu un cienīgu attieksmi. Žurnālistikas nerakstītie likumi un neformālais morāles kodekss aizliedz iegūt informāciju negodīgā ceļā. Tāds aizliegums mēdz būt fiksēts arī daudzu valstu likumdošanā.

Iespējams, pēc tam, kad bija beigusies tirgošanās par Saeimas priekšsēdētāja krēslu un šis krēsls bija nopirkts Mūrniecei, viņas bijušā darbavieta izplatīja šādu informāciju: “Nacionālās apvienības (NA) Saeimas frakcijas vadītāja un Cilvēktiesību un sabiedrisko lietu komisijas vadītāja Ināra Mūrniece ir gatava uzņemties Saeimas priekšsēdētāja amata pienākumus, atzina pati frakcijas vadītāja. Mūrniece norādīja, ka, ja deputāti pieņemtu lēmumu atbalstīt viņas kandidatūru Saeimas priekšsēdētājas amatam, viņa šādam piedāvājumam piekristu. Šobrīd premjerministres Laimdotas Straujumas (“Vienotība”) piedāvājumā par ministriju un amatu sadali NA netiek piedāvāts Saeimas priekšsēdētāja amats, bet, neraugoties uz to, publiskajā telpā Mūrnieces vārds saistībā ar šo amatu jau izskanējis. Mūrniece atklāja arī vairākas prioritātes, kuras viņa būtu gatava īstenot, ieņemot Saeimas spīkera amatu. “Trīs gadu laikā Saeimā esmu secinājusi, ka ir jādoma par to, lai Saeimā ātrāk un kvalitatīvāk ritētu likumprojektu pieņemšana. Piemēram, Lietuvas Seimā ir atsevišķa struktūrvienība jeb nodaļa, kas nodarbojas ar padziļinātu izpēti un analītisko darbu. Seima deputāti var pieprasīt šai nodaļai padziļinātu izpēti par tehniskiem jautājumiem, kas skar sarežģītu likumprojektu izstrādi,” sacīja NA frakcijas vadītāja, piebilstot: “Uzsatu, ka šādas nodaļas izveide paaugstinātu likumprojektu kvalitāti. Šobrīd par šādas nodaļas izveidi Saeimā jau notiek diskusijas.” Otra prioritāte Saeimas priekšsēdētājas amatā Mūrniecei būtu Eiropas Savienības (ES) prezidentūras veiksmīga aizvadišana. “ES prezidentūra mums vienkārši ir jānovēd godam,” viņa sacīja. Trešā Mūrnieces prioritāte būtu nepieciešamība paaugstināt sabiedrības uzticēšanos Saeimai. “Sīkāk es šobrīd nekomentēšu, jo nav īstais brīdis,” sacīja Mūrniece.”

Protams, vispikantākā ir Mūrnieces trešā prioritāte – par sabiedrības uzticēšanos. Kā zināms, pēcpadomju Latvijā sabiedrības uzticēšanās žurnālistiem ir drūma problēma. Laiku pa laikam medijos parādās publikācijas par mūsu atsevišķu žurnālistu negodīgo rīcību gan informācijas iegūšanas laikā, gan informācijas tendenciozajā izmantošanā. Mūsu žurnālistikai nav laba morālā slava. Slikti ir tas, ka mūsu žurnālistikā nav konstatējams profesionālais korporatīvisms, aizsargājot savas profesionāli korporatīvās intereses un tajā skaitā savā kontingentā veicot paškritisku vietējās žurnālistikas analīzi, kā arī vajadzības gadījumā nosodot profesionālo normu

pārkāpējus. Bet tagad pēc nelietīgas žurnālistes nonākšanas parlamentā un parlamenta priekšsēdētāja krēslā neapšaubāmi no tā cieš ne tikai mūsu žurnālistikas, bet arī visas valsts reputācija.